

<https://doi.org/10.33402/DSSG.2024-84-105>

Міхал Вашичек

Слов'янський інститут Академії наук Чеської Республіки, Прага

Культивування закарпатських говірок в інтернеті в контексті спроб стандартизації русинської мови: мовні стратегії Мигалья Кушницького

Розглянуто сучасні спроби культивування та стандартизації закарпатських діалектів в інтернеті, насамперед діяльність блогера Михайла Лижечка, який веде власний YouTube-канал «Мигаль Кушницький» та сайт «Інтерфійса». Мета дослідження – коротко схарактеризувати мову, якою Лижечко звертається до аудиторії, й описати мовні стратегії, які він застосовує, культивуючи говірки, що слугують йому для спілкування на досить складні та фахові теми. На підставі опублікованих відео та анкети, надісланої їх авторові, ми також намагаємося з'ясувати його позиції щодо мови й ідентичності та його місце в сучасних зусиллях зі стандартизації русинської мови. Ми доходимо висновку, що його спроби культивувати місцеву говірку досить новаторські в русинському русі і можуть започаткувати нову мовну ситуацію в сенсі підвищення престижу місцевих говірок та їх більш універсального функціонування в публічній комунікації. На нашу думку, такий підхід має на Закарпатті значний потенціал.

Ключові слова: закарпатський діалект, говірки в інтернеті, карпатські русини, стандартизація мови, Мигаль Кушницький.

Спроби кодифікації карпаторусинської мови як літературного стандарту, який слугував би потребам носіїв закарпатських і лемківських говірок, мають давню традицію. У XIX ст. більшість носіїв цих говірок мешкали на території Угорщини, від 1867 року – в Австро-Угорщині. У цей час література існувала в недостатньо унормованому різновиді місцевої мови. Місцева інтелігенція писала мовою, у якій змішувалися елементи церковнослов'янської, російської та місцевих говірок; у творчості авторів різночасового періоду ці елементи були представлені в неоднакових пропорціях (напр. Tichý, 1938).

На початку XX ст., особливо в період між світовими війнами, коли територія Підкарпаття відійшла до Чехословаччини, сформувалися дві основні культурно-мовні течії – москвофільська й українофільська. Так звана автохтонна течія в цей час була досить маргінальною, і через підозру її представників у співпраці з Угорщиною не мала підтримки в офіційних чехословацьких колах (Rychlík & Rychlíková, 2016, сс. 153–154; Švorc, 2007, сс. 219–221). Під час угорської окупації Підкарпатської Русі, навпаки, угорська влада підтримувала автохтонів. В. Німчук стверджує, що етнонім „українці” тоді був заборонений (Німчук, 2017, с. 16). По Другій світовій війні ця територія була приєднана до Радянської України під назвою Закарпатська область. Від початку 50-х років політику так званої українізації також проводили на території Чехословаччини (на Пряшівщині), 1953 року мовою навчання в початкових школах стала українська (Šizmárová, 2014, с. 63). Від 90-х років у Словаччині знову можна декларувати русинську національність, було кодифіковано місцевий різновид русинської мови, який поступово запроваджувано до офіційного вжитку. На території України також відновився русинський рух, проте питання офіційного визнання карпатських русинів та їхньої мови залишається проблематичним, русинів Закарпаття вважають субетнічною спільнотою у складі української нації.

Більшість українських мовознавців відкидали русинський рух і спроби кодифікації русинської мови. У фаховій літературі навіть з'явилися висловлювання, які різко засуджували та дискредитували ці спроби як сепаратизм і політичну маніпуляцію, див. напр., висновки монографії Любомира Белея: „Неорусинство [...] – місцевий різновид вкрай небезпечної антиукраїнської політики, спрямованої на дезінтеграцію українського етнокультурного простору та цілісності української держави” (Белей, 2017, с. 305). Такі заяви, які поставили культурну та лінгвоєкологічну діяльність в один ряд із діяльністю маргінальних самопроголошених сепаратистів, на нашу думку, суттєво суперечили меті, поставленій Василем Німчуком – збереженню місцевих говірок (Німчук, 2017).

У Словаччині русинську мову кодифіковано 1995 року завдяки зусиллям Василя Ябура, Юрая Панька, Анни Плішкової та Кветослави

Копорової (Панько & Ябур, 1994; Раїко, 2012–2015 та ін.). Основою для кодифікації стали говірки приблизно десятка сіл, розташованих на межі округів Снина, Гуменне та Медзілаборце (Ябур & Плішкова, 2009, с. 4). Юрай Ванько стверджує, що у виборі області кодифікації, вирішальними були такі чинники, як походження кодифікаторів зі східного Земплина та практичні міркування щодо впровадження русинської мови в університетському викладанні (Ванько, 2008, с. 17–18). Наразі існує низка кодифікаційних посібників (Ябур та ін., 2015; Плішкова та ін., 2019а; Плішкова та ін., 2019б; Плішкова та ін., 2021). Русинську мову в Словаччині можна вивчати у Пряшівському університеті на бакалаврській, магістерській та докторській програмах (див. сайт СJKNM PU, ÚRJK). Однак інтерес до навчання русинською мовою в початкових школах дуже низький, батьки дітей віддають перевагу навчанню словацькою мовою. Нині у Словаччині діють лише дві школи з русинською мовою навчання та чотири з вивченням русинської мови (пор. Kráľová, 2022, с. 46). Як бачимо, значні досягнення у плані офіційного статусу та інституціоналізації не обов'язково призводять до швидкого сприйняття мови її потенційними користувачами.

Закарпатські русини також видали низку граматик і словників, призначених як кодифікаційні посібники місцевого різновиду русинської мови (Алмашій та ін., 1999; Алмашій, 2014; Капраль, 2017; Керча, 2007а, 2012; Мегела, 2014/2019; Чорі, 2013–2016). Джерельною базою цих посібників слугували різні діалектні групи – перша граматики ґрунтується на поєднанні досить віддалених від себе ужанських та південномарамороських говірок (Алмашій та ін., 1999; див. теж Керча, 2007б, с. 115), в останніх виданнях переважають риси ужанських говірок (Капраль, 2017; Мегела, 2014/2019). Огляд кодифікаційних посібників і підручників русинської мови, виданих після 2004 року, подає Пол Роберт Маґочі (Маґочій, 2018). Про нові кодифікаційні зусилля закарпатських русинів говорить, наприклад, головний редактор журналу „Отцюзнина” Юрій Шипович (Шипович, 2024, липень 3). Журнал дотримується стандарту на основі граматики Анни Мегели (Мегела, 2014/2019), а також має власний сайт (див. Отцюзнина).

Однак у цьому дослідженні ми зупинимося на культивуванні закарпатських говірок в інтернеті. Це досить нове явище – сучасні цифрові технології дають змогу практично кожному звертатися до широкої аудиторії будь-яким мовним кодом. Отже, закарпатські діалекти можна зустріти на різноманітних дискусійних форумах, у соціальних мережах та на інших платформах, що уможлиблює популяризацію мовного контенту.

Інтернет також став місцем для поширення нових спроб кодифікації русинської мови. Наприклад, сайт Товариства русинського розвитку,

який створив русин із США, пропонує (тільки в загальних рисах) варіант русинського стандарту, заснований на закарпатських діалектах із домішкою рис русинських стандартів із сусідніх країн (УПРС). Однак на цьому сайті публікують статті різних авторів, написані мовними різновидами, що мають різну діалектну основу. До прикладу, тексти Максима Равлюка-Турчиняка відображають мовну специфіку східної Лемківщини (Равлюк-Турчиняк, 2023 липень 5). Огляд інтернет-ресурсів, що популяризують використання русинської мови, наведено у праці Джека Вуда (Wood, 2024).

Сучасні можливості і стратегії культивування закарпатських говірок представимо на прикладі діяльності одного яскравого представника молодішої генерації карпатських русинів – Мигалья Кушницького (вл. ім. Михайло Лижечко), блогера, який пропагує русинську мову та ідентичність в інтернеті. Мигаль Кушницький (далі М. К.) найчастіше звертається до слухачів культивованою формою своєї говірки. Це говірка села Кушниця Хустського району, що належить до верхньонадборжавської підгрупи боржавських закарпатських говірок. Згідно із чотиріступеневою системою класифікації Василя Німчука, визначення цієї територіально-мовної одиниці буде таким: говірка села Кушниця, верхньонадборжавський говір, (середньо)закарпатський діалект південно-західного наріччя української мови (Німчук, 2015, с. 20).

М. К. веде популярний YouTube-канал, де має близько 8 тисяч підписників. Окрім цього, він створив сайт *Интерфийса*, орієнтований на теми, пов'язані із сучасними технологіями та популяризацією науки¹. Він також активний у мережах Facebook, Telegram, Instagram і TikTok, часом публікує статті на сайті Товариства русинського розвитку (SRE). Канал „Мигаль Кушницький” був створений 2020 року, одним із перших було відео *Carpatho-Rusyn polyglot | Чого я туй?* (МК, 2020, квітень 18), у якому Мигаль розмовляє п'ятьма мовами – своєю рідною мовою він визначає русинську, а також демонструє вільне володіння українською, російською, чеською та англійською.

Мигаль розпочинає канал словами:

Доброго здоровлічка! Звати ня Мигаль, я сам кушницький, уже даякый час там ни живу та доста ми лунно за нашѡв бисїдов. Туй буду класти відеа майбўльш по-нашому на неутралну, а подаколи ай лїнгвістїчну тематїку. Будеме ся знати! (МК).

¹ Одна з рубрик, що називається *Популярна наука*, має наступний опис: „Кый фрас из тов темнов матерїюв? Што сього тыждне выкукали у космосови астрономы? Коли штучный інтелект буде ходити на роботу замісто нас? Исе, тай повно другого найдете у нашѡв рубрицї, котра бере свойив цїльов не просто розказовати за світ круг нас, но ай мало мирьковати над тым” (Интерфийса).

На каналі чимало уваги зосереджено на мовознавчих темах, пов'язаних із говірками Закарпаття, і, слід наголосити, із неабиякою лінгвістичною ерудицією. Свої відео М. К. ділить на різні тематичні розділи. Заслужує уваги рубрика *Кушниця: забытый слівник* (МК, 2020, грудень 27), де автор пояснює значення місцевої лексики, яка поступово відходить у забуття. Рубрику розпочинають слова:

У сьому відеови розказуву за даяку специфічну лексику, яку м сохтовав казати щи дїтваком, айбо пак ся тото стратило из роками, но нагадав им ся зась (МК, 2020, грудень 27).

На підставі мовного аналізу обраних відеороликів ми спробуємо коротко схарактеризувати усне мовлення М. К. у публічному спілкуванні, лише частково беручи до уваги мову, яку М. К. вживає на письмі.

Визначимо основні риси його мовлення на рівні фонетики, морфології та лексики.

Фонетика. Система голосних: /а, е, о у, ʏ, і, и, ы/. Фонема ʏ є рефлексом давнього *o у новозакритому складі: *вʏн, гʏд, вʏрʏс*, але теж *д'ʏвка*. Послідовно зберігається вимова вузьких *ô, ê* перед м'яким приголосним і перед складом із переднім голосним. Ці алофони фонетично дуже близькі до *у, и*, можна було б також писати *упувіште, кил'туйте* (М. К. записує *ô* як *ô, ê* найчастіше як *и*). Ненаголошене *и* зазвичай має дещо вищу артикуляцію – як *и^і*. У системи приголосних привертає увагу страта *й* між голосними: *моа, твоа, боав с'а, мау, д'аку*. Це вузьколокальна риса верхньонадборжавських говірок. Фонема *р'* зберігає м'якість у середині й кінці слова: *вѣр'ба, тепѣр'*. Звуки *ж, ш, ч* – фонетично тверді, *л* – середнє. Збереглися сполучення *кы, гы, хы* та *гы*. Фонетичні асиміляції відбуваються належним чином – асиміляція звучності: *нарас, назат, уповіште, таг ги, йаг буде*; асиміляція м'якості: *мад'ар'с'ка*; асиміляції груп приголосних (*дн > нн, рл > лл, дл > лл*): *йенна, гонна, умелла, нуллий*.²

Із м о р ф о л о г і ї іменників відзначимо частотність вживання закінчення *-ови* в давальному та місцевому відмінках іменників чоловічого і середнього родів, декілька закінчень у множині: *-ом, -џм, -ам* у давальному та *-ох, -ах* у місцевому відмінках. У прикметниках поширене закінчення називного відмінка середнього роду *-оє*: *доброе, нудне*, давального та місцевого відмінків жіночого роду *-џв*: *у гурішџв ситуџц'иі, у сџв державі*, орудного відм. *-ов*: *ширџков, наџшов*. Найпоширенішим способом ступенювання прикметників і прислівників є додавання до форми позитиву частки *май*: *май ширџков, май по-кушницџкы* (пор. Німчук, 1963).

² На письмі М. К. цих асиміляцій не передає, пор. відео *Умелла ци умерла? Як тото писати?* | *Карпаторусинська фонетика* (МК, 2021, вересень 13).

Форми питальних займенників *тко/ко, шчо* теж відповідають області, з якої походить М. К. (пор. Панькевич, 1938, с. 289). Присвійні займенники жіночого роду мають скорочені форми родового відм.: *моїї, своїї* (пор. Панькевич, 1938, с. 285). Зазначені числівники теж збігаються з описом у діалектологічних працях (Німчук, 1961). Закінчення типові для дієвідмінювання: *-т* у 3-й особі однини та множини, *-ме* в 1-й особі множини теперішнього часу. Форми 2-ї і 3-ї особи однини стягнені: *звідаш ся, співат*. Усі часові форми теж відповідають доступним лінгвістичним описам.

Зазначені службові слова так само збігаються із системою традиційної говірки, пор. прийменники *выд, id/d, про* у функції 'для', *за* у функції 'про', сполучники *авадь, ци, айбо, ож, кідь, кой*, частки *ги, ци, айно* та ін.

До активного словникового складу М. К. входить чимало локальної лексики, зокрема чимало угорських запозичень, напр. *байловати, бізівно, сохтати, сохтовати* і т. д. Паралельне вживання слів *рук* і *гуд* підтверджено атласом Й. Дзендзелівського: межа цієї ізолекси проходить саме через верхньонадборжавські говірки (Дзендзелівський, т. 1, к. 110). Спеціальна й термінологічна лексика зазвичай українська, частину термінів Мигаль запозичує з інших мов, деякі слова створює сам. Більш детально ми проаналізуємо цю проблематику нижче (див. *Питання до Мигаля Кушницького*) Фіксуємо незначну кількість загальноживаної лексики російського походження, якої, як продемонстровано нижче, М. К. свідомо уникає. Менш очікуваними були запозичення із чеської мови: *рôздil* 'різниця' (пор. чес. *rozdil* 'тс.'), *выслідкы* 'висновки' (пор. чес. *vysledek* тс.), *назоры* 'погляди' (пор. чес. *nazor* 'погляд, думка'), *нагодов* 'випадково' (пор. чес. *nahodou* 'тс.') та ін.

Нижче наводимо частину тексту з відео *Говорити по-кушницькы? Як ото?* (МК, 2022, травень 5) у фонетичній транскрипції:

но так йак отó будé / говоріти по кúшниц'кы? // бізівно с'óму трéба дати йакóс' вызначен'а / трéба то дайак дефіновати // кáждый чéл'áнный / котрый с'а рóдиў у кúшници¹ / котрый вырўс у кúшници¹ будé вам казати ош / но / говоріти по кúшниц'кы / отó таг ги гóвóр'у йа // с'ак / и йсé ў прінци^пи справедливо / н'е? // айбó / нікайме на сл'ідуючий пріклат // туйкы у нас йе сесé / упознайетé шчо йсé? // мóжете ми¹ напи'сати у коментар'ах / йак вы бы си думали / исé бы с'а мáло клікати у кúшници // йа вам нарас кáжу / ош даже л'уде^н с кúшниц'и бóдут се называти йншако // чогó с'ак? // давайте поникайеме // йа тóже та ги мнóг^и дрúг^и л'уди рóдив йем с'а у кúшници / вырўс йем туй / і у мéне у сурдикóви на йсé казали лóбда // лóбда // тéпéр'кы кід' дако з вас будé хóт'іти написати у коментар'óх / ош се мад'ар'с'ка пóжи^нчка / нарас вам кáжу ош / не

кѣл'туйте час / мálѣн'ко погл'áдайте інформáц'ію в інтернѣт'і / исѣ слóво наспрáвд'і слóв'янс'кое и отó мáд'ары ўз'áли выт слóв'ян / а не наопáк мы выд нѣх // айбó тѣпѣр' не в с'óму д'íло // у мѣне в сурдикóви исѣ бýла лóбда / ишли с'ме кóпкати лóбду / ишли с'ме бáвити лóбду / но мáксимум казáли с'ме «идемѣ бáвити футбóл» // ужѣ тѣпѣр' кы л'ўде" / котрѣ выд мѣне май молодѣ" на йеннѣх дѣс'ат' мóже пѣа'тнáц'ат' гóдўў / будýт казáти скóрше мн'ач авáт' мйач // но / та упóвѣште ми / йáг буде мáй / мáй по кúшниц'кы? / лóбда / авáт' мн'ач? // йа с'а рóдиў у кúшници и вѣрўс у кúшници / и ўнѣ с'а рóдили у кúшници и вѣросли у кúшници / и ўнѣ сòбѣ у пáмн'ати прóсто вытклáли / ош то по кúшниц'кы казáти мн'ач // но та кó з нас двóх прáўду кáже? // та йак тодѣ будѣ по кúшниц'кы? // прóсто йа ту ужѣ дáйакый час не жѣу / ачѣй чотырнáц'ат' гóдўў жѣу в ўжòрд'і // та йа сòбѣ тотó зат'амѣў тák / ги ўно бýло у кúшници чотырнáц'ат' гóдўў назáт // чотырнáц'ат' гóдўў назáт отó бýла лóбда (...) упóвѣште ми / шчо вы си за йсе дýмаете? // бо се не лишѣ з йеннѣм слóвом такóе / йсѣ из ус'áчиным с'а ста"ѣ.

Тепер наведемо цей текст у спрощеній транскрипції, яку будемо використовувати для подальшого цитування текстів М. К.:

Но так як отó будѣ – гóвóрѣти по-кúшницкы? Бѣзўвно сьóму трѣба дáти якóсь вѣзначѣня, трѣба то дáяк дефѣновáти. Кáждый чѣлѣдник, котрѣй сѣ рóдив у Кúшници, котрѣй вѣрўс у Кúшници, будѣ вам казáти, ож, но, гóвóрѣти по-кúшницкы – отó так, ги гóвóрю я. Сѣяк, и йсѣ в прѣнципѣ справѣдлѣво, не? Айбó нѣкаймѣ на слѣдучий прѣкклад. Тўйкы у нас є сѣсѣ, упознаѣтѣ, що йсѣ? Мóжете ми написáти у коментарѣях, як вы бы си дýмали, исѣ бы сѣ мáло клѣкати у Кúшници. Я вам нáраз кáжу, ож дáже лóудѣ з Кúшници бýдут сѣ назывáти йншáко. Чогó сѣяк? Дáвáйте, понѣкаѣмѣ. Я тóже, так ги мнóгѣ дрўгѣ лóуди, рóдив ѣм сѣ у Кúшници, вѣрўс ѣм туй, и у мѣне у сурдикóви на йсѣ казáли лóбда. Лóбда. Тепѣркы, кѣдѣ дáко з вас будѣ хóтѣти написáти у коментарьóх, ож сѣ мадѣрськá пóжичкá, нáраз вам кáжу, ож не кѣльтўйте час, мáленько поглѣдайте інформáциó в интернѣтѣ, исѣ слóво наспрáвдѣ слóв'янс'кое и отó мáдѣры вѣзѣли выд слóв'ян, а не наопáк мы выд нѣх. Айбó тепѣрѣ не в сьóму дѣло. У мѣне в сурдикóви исѣ бýла лóбда, ишли сьме кóпкати лóбду, ишли сьме бáвити лóбду, но, мáксимум казáли сьме „идемѣ бáвити футбóл”. Ужѣ тепѣркы лóудѣ, котрѣ выд мѣне май молодѣ на єднѣх дѣсѣть, мóже п'ятнáцѣть гóдўв, бýдут казáти скóрше мнѣя, авáдѣ м'яч. Но, та упóвѣжете ми, як буде май, май по-кúшницкы – лóбда, авáдѣ мнѣя? И я сѣя рóдив у Кúшници и вѣрўс у Кúшници и вни сѣя

родили у Кúшници и вѣросли у Кúшници, и вни собі у пámняти прóсто выдклáли, що отó будé по-кúшницькы мнѧч. Но та ко з нас двох прáвду кáже, та як тоды будé по-кúшницькы? Прóсто я ту ужé дáякый час не жѣу, ачѣй чотырнáцять гóдѣв жѣу в Ужгородѣ. Та я собі тотó зятямѣв так, ги вно бѣло у Кúшници чотырнáцять гóдѣв назáд. Чотырнáцять гóдѣв назáд отó бѣла лóбда. [...] Уповѣжете ми, що вы си за йсе дúмаете. Бо се не лишѣ з еднѣм слóвом такóе, йсѣ из усячѣным ся стаѣ.

Ідентичність

М. К. розповідає про свою національну ідентичність та питання самоідентифікації жителів Закарпаття у відео під назвою *Тко сьме такі? | Приказованя за ідентичности* (МК, 2022, квітень 16). Він схиляється до концепції багатозарової ідентичності, себе називає руснаком або (карпатським) русином в етнічному сенсі, а свою політичну ідентичність визначає як українську:

Тко ты такѣй? Но, та що вам пѣрвое прихóдит у гóлову? Що бы вы уповѣли у такѣв ситуáціи? Бѣзѣвно йсѣ залѣжит на тутó, ож кó ся вас звѣдат. Предстáвме си такѣ ситуáцію, ож вы родили ся дáгде, най бѣде у Хúстови, и тепѣрька сьте за гранѣцьов. Дáко вас ся звѣдат, ож кó сьте такѣ. У сякѣв ситуáціи скóрше всьогó за гранѣцьов повѣстѣ, ож я украѣйинець, авадь ож я из Украѣйѣны, що будé дóста лóгѣчным, бо сяк вы будете розумѣти, ож челѣдник, з котрѣм вы говорѣте, будé плюс мѣнус розумѣти, щó вто за держáва, дѣ вна ѣ, и, но, щó выд вас чекáти, якѣй тѣй гóден бѣти контѣкст. Бѣзѣвно не будé смѣсла му казáти, ож из Хúста авадь из якóйись конкрѣтної úлицѣ у Хустóви, ци не так? Ёпен так, кѣдь будете вже, напрѣклад, у Львóві, та зазвѣдадут вас, ож ко сьте такѣ, та ачѣй не будé смѣсла казáти, ож вы украѣйинець, бо вы нахóдите ся у сѣв держáви, áйно. Тѣй вы, мóже, уповѣстѣ, ож вы из Закарпáтя, що будé тóже дóста лóгѣчно а будé передавáти трѣбный у сѣв ситуáціи контѣкст.

Многослóйна ідентѣчнóсть. У мнóгых людѣй не лиш на Пудкарпáтьови, а дóста глобáльно, мы мóжеме вѣдѣти такѣ фóрму ідентѣфікáціи, котрѣ мóжеме назвáти многошáровов ідентѣфікáціѣв. Прóсто так ся вже стáло, ож наш соціáльний жѣвѣт ѣ дúже фрагментóванный тѣй нáшое я нееднáко проѣвляѣт ся у вшилийкых контѣкстех та ситуáціях. Челѣдник асоціѣ себе из дóста рѣзными соціáльными грúпами, нѣкаучи на конкрѣтну ситуáцію. [...] Полѣтѣчна ідентѣчнóсть. Тѣйка всьо дóста прóсто, в полѣтѣчному розумѣньови я украѣйинець. Чогó так? Бо я громадѣнин сѣйи держáвы, я тѣй ходѣв до шкóлы, путѣвóв мнóго де, мáву чѣтаво

цімборув, у сїв державі. Я туй роблю, сеся держава інвестовала у мене, я інвестуу у сесю державу. Буде абсолютно глупо уповісти, ож я не мау ніякого дароба україинської ідентичности. Айбо йсе є ідентичність політична, се є моє громадянство. Бо народова ідентичність у мене руснацька. Як ся каже, руснакы ня колысали, руснацькое-м молоко пив, ци не так? Перьві вірші писав ем тоже по русиньскы.

На його думку, національна ідентичність багатьох мешканців Закарпатської області є невизначеною, а останнім часом формується й специфічна закарпатська ідентичність:

Невизначена ідентичність. У дакотрых аспектах у людей ідентичність є невироблена. То годна быти музика, спорт, айбо таксамо вы годни быти невизначени у своїй ідентичности народовув. Туйка у Пудкарпатови є много людей, що жиут по селах, у котрых тута ідентичність ще не є вироблена. Я подакотрых такых знау сам лічно. Кідь ся их завідати, ож ты тко такый, они вам повідят, ож я кушницькый. Ты го звідаш: „та ты україинець?” Вун каже: „нет”, хоть вун добре розуміє, ож вун громадянин України, тото нормально, но кідь го звідати ож ко ты народно, вун не уповість ож вун україинець, но и не уповість, ож є русин, не, вун уповість, ож вун кушницькый. Но я гибы тоже кушницькый, у сьому моментови я мау таку саму ідентичність жителя сього села, ги тот челядник, айбо у тот самы час я розуміу, ож я дяк изкапчанный из май широкков групов людий, котру клічеме карпатськыми русинами авадь руснаками. Айбо тот челядник нет.

Закарпатці. Но є ще една така доста аморфна ідентичність гикой закарпатці. Що є дуже інтересное, ож кідь челядник попробує розказати, ож що то значит, кідь попробує дати тому вызначеня, дефіновати, що є закарпатець, та вун буде перелічовати гибы тоты самы атрибуты, котрі перелічуу я, кой кажу, ож я – руснак. Ото є наш сохташ, наша бесіда, наші звыкы, в принципі тото самое, що кажу я, просто вун не знає за слово „русин”. В принципі тот челядник каже, ож йо, україинці сьме, айбо маленько не такі, доста сьме іншакі. Вун знає за своу дистанцію выд україинської народности, айбо не знає у котрый шуфлик то покласти. Авадь просто, можно так повісти, чинит собі на вто новый шуфлик. Сяка туй у нас паралельна реальність.

Мовна ситуація

Сучасну мовну ситуацію на Закарпатті, зокрема в Ужгороді, відображає відео з назвою *Чужі сьме у себе дома* (МК, 2024, березень 11). Зважаючи на високу інформативність і цінність для соціолінгвістики, цитуємо більшість відео:

Я руно так ги любый другый челядник часто дачим ся журю. [...] Ачэй сьте клінцнули на сесé відео не прóсто так, а кліче ся вно, ож чужі сьме та́кой у себе до́ма. Що я тым хóчу упові́сти?

Напри́клад, тра́філо ми ся бы́ло не так давно́, ож ходив ем на ка́виль с цімбора́ми, сі́вем, попросі́вем ка́виль тай ка́жу: „ід то́му, бу́дьте до́брі, пога́р води́”. Офиці́антка менé ся Perezвідала, ож що, ож она́ менé не порозу́міла. [...] Челя́дня менé не порозу́міло, челя́дня не знаé, що такоé „пога́р води́”. [...] Сякоé ся зо мно́в ставáло фу́рт и наохте́ма, як я в У́жгороді жи́у. Та́кой на сих выхóдних мені́ тре́ба бы́ло да́що купі́ти, я звóню жоні́, ка́жу тотó, сесé, ци ще е, ци ще мо́жу купі́ти, а вна ка́же, ага́, а вы в У́жгороді? А ще до́вго бу́дете в У́жгороді? Розу́мієте, ож спóзад мо́ї бéсіды жона́ собі́ да́же не подумáла, ож я го́ден жи́ти в У́жгороді. Про не́ї на́раз бы́ло ка́пчания, ож ага́, я кідь говóрю по-руси́ньскы, по-на́шому, значит, я не жи́у в У́жгородови, ож я селю́к якыйсь, переба́чте, ту́ман еде́н. Исé не еди́ночний трафу́нок, исé ся стаé фу́рт. Дру́гий ці́мбора áде розка́зовав, ож вўн хóтів пі́цу купі́ти, вбы му привéзли, а на́раз йо́му опе́ра́торка упові́ла, ож „переба́чте, мы у се́ла не дово́зиме”. Она́ ся не зазві́дала, де вўн, она́ му на́раз в очі́ упові́ла: „переба́чте, мы вам не дове́земе, бо вы сто процéнтўв не в У́жгородови”. Но менé сесé́ дўже казі́т, бо з на́шов бéсідов и так на нас ні́каут зве́рхы у доли́ну. У то́му ча́сточно може ви́новати́ и мы ужé не́ськы [...] айбо́ тотá ганьба́ ся з на́ми убста́ла, а мы дотепе́рь йи несе́ме, адся́к йи на чо́ло залі́пиме, па́на му ру́ського, а сак из нўв иде́ме. Бо ка́ждый, тко при́йде сю́ды, у сесь вели́кий ва́рош та про́вбуе ся се́ї бéсіды знебы́ти, убы́ наго́дов нас за не́ї не заганьби́ли. Сякоé бы́ло и зо мно́в, туй не бу́ду кривити́ душóв, я бив ру́но на сьóму пугьóви, то́же хотів ем ся шикóвно аклі́матизова́ти, шикóвно навчи́ти ся по украї́ньскы, по ва́росьскы, убы́ менé туй взялі́ ги сво́го, а че́рез ро́кы я порозу́мів, ож я туй ні́гды сво́йим не бив, и но мені́ ні́що притво́рятися, мені́ ні́що чині́ти ся тым, кым я не é. Дру́гий момéнт, котры́й менé у сьóму боли́т, сесі́ вы́мушено пере́міщені́ особы́, котрі́ при́йшли́ в У́жгород, вни на́шоїи бéсіды не заста́нут, бо в У́жгороді нев ні́ко не говóрит, да́же тот, тко нев пре́красно гово́рив ще де́сять го́дўв наза́т. Чого́ сак? Бо му́сай справова́ти ся по ва́росьскы, айно.

Мусаї ся перемінювати, бо не мож убставати ся собов, кідь ты жийеш у вáрошови, туй сякі порядкы, ож кáждый, тко прійде з селá жити, мусит ся научіти не лиш жити по вáроськы, айбó ай говоріти по вáроськы. [...] Ужé годь я старáву ся так не чиніти, не ганьбіти ся сáмого себе, я сміло у кáждому гандéликови з кáждым челядником говорю по русінськы. [...] Поедні люде ся ráдуут, кáжут ош, йой, та ты тóже наш, як ми бýло лúдно за нáшов бесідов. Видко ож челядник так напράвду, по-чéсному рáдуе ся тóму ож гóден зась учúти нáшу бесіду. А дрúги люде не розумúт, звідувут ся, ци я нáгодов не з Пряшева, у мéне и сýкое бýло, ож люде дúмаут, ож я за граніцьов, ож я из заграніци.

Но туй хóчу ся наверну́ти ид тóму момéнтові за офіціáнтку – то дівочка, котрá буде гóдна обслужіти кліéнта по-англіцькы, по словацькы, но не бýде гóдна убслужіти по-русінськы. Що йсе знáчит? Ож мы у Закарпáтьови, у столици, у гóловному вáрошови сьóго Закарпáтя, не гóдни дúстáти убслужованя нáшов бесідов, ож мы у себе дóма у гúршúв ситуаціи ги челядник, якый д нам прійде з Áмери́кы, бо йогó по англійськы обслужіти побіруе, но, не до́где єднá, но половіна всякых сёрвісúв. А по-нашому? Учít ся по україинськы, сирохмáне. А мені выд тóго дáколи дúже тóжко, так ми гúрко вúд тóго, но хóтів ем ся з вáми тым поділіти, бо мóже бýде боліти мáло мéнше. А мóже надыйде дáкого и вы бúдете ся мéнше ганьбіти сьóго, бо кідь мы не бúдеме ся горі сьов л'úтров цобарити самі, ніко нас за úха не вúтягне.

За свідченням М. К., Ужгород став мовним острівцем, де більшість населення не тільки не розмовляє місцевими говірками, але навіть перестáє їх розуміти. Особистий досвід М. К. засвідчує, що людина зі села, яка прійжджає до обласного центру, таке мовне оточення сприймає як чуже і мовну ситуацію – як дискримінаційну. Тобто уродженець закарпатського села в Ужгороді може відчути дискомфорт, подібний такому, який нещодавно відчували носії української мови, прійжджаючи до російськомовних міст України.

У лінгвістиці розподіл на домі́нанти́й і недомі́нанти́й (або високий і низький) коди є типовим для відношення стандарт – говірка, проте на Закарпатті ми досить часто спостерігаємо запит на підвищення статусу говірок.

Діяльність М. К. має передусім просвітницький, культурний, а не політичний характер. М. К. закликає не соромитися своєї мови і передавати її наступним поколінням. На його каналі немає конкретних вимог щодо національної та мовної політики. Однак в інтерв'ю на каналі *Твоя під-*

пільна гуманітарка (МК, 2022, квітень 6), коли М. К. запитують, до чого саме зараз прагнуть карпатські русини, Мигаль називає тези, із якими, на його думку, погодиться більшість громадських організацій. Це, по-перше, офіційне визнання карпатських русинів та їхньої мови, по-друге, підтримка видання літератури карпаторусинською мовою, по-третє, запровадження до шкіл факультативних занять із карпаторусинської мови³. Офіційне визнання нації та мови, безперечно, є політичним актом за своєю природою. Однак, у правовій демократичній країні, така вимога законна, і було б помилкою сплутувати її з державним сепаратизмом. М. К. багато разів заявляв про свою лояльність до України. У цитованому інтерв'ю він висловлює сподівання, що в майбутньому вільна Україна обере шлях євроінтеграції і з порозумінням поставиться до бажань своїх громадян із русинською ідентичністю.

Запитання до Мигаля Кушницького

Ми звернулися безпосередньо до творця каналу з питаннями про цілі його діяльності та про мовні стратегії у створенні опублікованого контенту. М. К. надіслав досить вичерпні відповіді, які ми тут узагальнюємо, намагаючись передати головні думки русинського блогера.

На запитання, звідки виникла ідея знімати відео по-нашому / по-руснацьки / по-кушницьки, Мигаль відповідає, що тоді дуже цікавився мовами, тому що хотів навчитися писати русинською. Доступні матеріали вимагали від нього засвоєння основ лінгвістичної теорії. Після цього самостійного навчання йому потрібно було робити деякі нотатки та часто хотілося говорити про це з іншими людьми. Він подумав, що може зробити відео, у якому пояснить свою позицію друзям; його перші відео були про мову, про те, як і чому він пише.

Основною метою М. К. було і залишається створення серйозного контенту „по-нашому”, тому що, на думку М. К., його зараз повністю бракує. Коли М. К. зацікавився русинською, то виявив, що в інтернеті є або жарти, або політизована „лупина”, яку навіть слухати нецікаво. Тому він почав робити те, що йому самому хотілося б бачити, але „по-нашому”.

---

³ „[...] визнання карпаторусинської ідентичності та мови, допомога держави в упорядкуванні літературного стандарту та забезпечення його функціонування у найбазовіших сферах, тобто видання літератури, яка вже і так видається зараз, але здебільшого тільки власним коштом авторів та читачів, ну і можливість якихось факультативних занять у школі, щоб ця тема не була замовчана, щоб дітям можна було розповідати, чому їхня мова настільки відрізняється. Щоб їм було не соромно і цікаво любити своє”.

На запитання, як YouTube та інші платформи в інтернеті можуть сприяти збереженню мови та ідентичності, М. К. відповідає, що мова та ідентичність для нього дійсно важливі. Такі платформи, як YouTube, для М. К. є лише засобом поширення інформації, і цю функцію вони успішно виконують. Він бачить проблему в тому, що сама потенційна аудиторія цього контенту ще не звикла його вишукувати: „Коли наша людина намагається щось «загуглити», їй не спадає на думку шукати це по-нашому, вона відразу намагається ввести в пошук слово іншою мовою”.

Цільову аудиторію М. К. визначає так: „руснаки (русини) або люди, які розуміють нашу мову.” М. К. додає, що за статистикою YouTube, більш ніж половина людей, які його дивляться, – особи у віці 25–35 років. На запитання, чому він субтитрує свої ролики англійською і лише в меншій мірі українською, М. К. каже, що робить це тому, щоб руснаки в Америці чи будь-хто, хто цікавиться цією темою, могли подивитися відео. Спочатку він частіше робив українські субтитри і досі додає їх у „більші” відео. За реакцією глядачів він вирішив, що це не потрібно, тому що все зрозуміло навіть без субтитрів.

На запитання, наскільки М. К. задоволений кількістю підписників і скільки підписників хоче мати через три роки, він відповідає, що приріст значно зменшився і в майбутньому дедалі сповільнюватиметься. Через війну йому доводиться багато працювати і немає часу на YouTube-канал. Також його демотивують негативні коментарі та загальна ситуація в країні. „Я не можу будувати жодних планів на три роки вперед і навіть на завтра”.

Інші питання стосувалися відгуків земляків Мигалья, тобто людей із Підкарпаття, на його діяльність. М. К. відповідає, що люди реагують по-різному. „Хтось радіє, каже, що йому подобається, що він за цим скучив. Хтось каже, що я дурний і що треба, щоб мене забрала поліція”. Найбільше його радують коментарі, де люди кажуть, що за кордоном сумують за рідною мовою. В Ужгороді його іноді впізнають незнайомці, „кілька разів просили сфотографуватися з ними. Але це не та увага, яка мені дуже потрібна”.

Інші запитання були щодо мови, яку використовує М. К. Чи хотів він від самого початку йти власним шляхом, чи думав про прийняття деяких із наявних стандартів (спроб кодифікації). Подаємо повну відповідь:

Я з самого початку розумів, що єдиного літературного стандарту у нас немає, і ті варіанти, які є, мене не дуже влаштовували. Деякі також мали об’єктивні помилки. Певно, що з часом з’явиться якийсь кращий літературний варіант, і я візьму його для своїх більш „офіційних” проєктів, таких як *Интерфийса*. Але про те, щоб ним говорити, я навіть не думав. Літературний стандарт повинен мати свою функцію, але вона ніколи не повинна бути на шкоду живому

діалекту. Тому я буду намагатися говорити саме так, як говорилося у нас. Водночас я об'єктивно розумію, що говорю не зовсім так, як у моєму селі. Я намагаюся „підтримувати чистоту” у запозиченнях, не допускати зайвого чужого, плекати мову рідним словом, але в розумній мірі. Бо ціль не тільки говорити по-русинськи, але й щоб мене розуміли.

Кожен, хто використовує діалект або нестандартизовану форму мови для публічного спілкування на складніші теми, зіткнеться з питанням, де взяти шари лексики, яких бракує традиційному діалектові, особливо спеціальну термінологію.

У виборі нової або менш поширеної лексики М. К. говорить про градацію пріоритетів, її порядок описує так:

- а. Я подивлюсь у словнику Ігоря Керчі, чи є там таке слово (див. Керча, 2007а, Керча, 2012)⁴.
- б. Якщо його немає у словнику, я запитую своїх друзів в інтернеті, чи вони використовують щось подібне.
- в. Якщо мені не подобаються варіанти, я іноді телефоную родині і питаю.
- г. Коли нічого із цього не вдається, я намагаюся створити неологізм на прикладі інших слів нашої мови, одним оком дивлячись на те, як це слово створили інші слов'яни.
- д. Тільки коли мене нічого не влаштовує і я не можу нічого створити, я беру слово з іншої мови.
- е. Нарешті, є слова, які я навіть не намагаюся змінити. Такі як „комп'ютер”, „інтернет” і подібна лексика.

Інше запитання базувалося на спостереженні, що М. К. вживає менше росіянізмів, аніж це прийнято в діалектному контексті (принаймні в мовленні старшого покоління) на Закарпатті. Ми запитували, чи М. К. свідомо уникає росіянізмів і як їх розпізнає:

Тут знову є психологічний елемент. Все, що відбувається останніми роками, викликає у мене (і не тільки у мене) різку реакцію на все російське, в тому числі і на слова. Щоб вирішити, чи справді це слово прийшло з російської, чи було нашим, чи з церковнослов'янської – іноді потрібно багато часу, щоб почитати етимологічні дані в інтернеті. Інколи це неважко розібрати, коли лексика явно пов'язана з якимось радянським жаргоном. Звісно, об'єктивних причин вживати словацьке чи чеське запозичення замість російського немає.

---

⁴ Словник І. Керчі доступний також онлайн (див. ШКР).

Ми вказали на деякі ймовірні запозичення із чеської мови – рѳзділ, нагодов, назоры, выслідкы – і спитали, чи вони привезені із Чехії, чи це радше запозичення з русинської мови, яку використовують у Словаччині. М. К. відповідає:

Можна сказати, що в живій мові також була хвиля чеських слів, але вона з часом згасла. Із цього списку, мабуть, лише „выслідкы” є прямим богемізмом. „Рѳзділ” чи „нагода” – слова, до яких я звик з дитинства. Кілька років тому, безумовно, у мене було більше богемізмів, ніж сьогодні, інакше не могло бути, коли я там жив (у Чехії – М. В.).

Насамкінець підсумовуємо відповіді на запитання про діяльність Мигалю на інших проєктах і платформах. Instagram М. К. вважає для себе важкою платформою. Більше любить YouTube „саме через ефект, який він надає”. Якраз канал на YouTube та сайт Інтерфійса (Інтерфійса) М. К. називає своїми головними проєктами. Акаунти ж у соцмережах М. К. використовує для поширення цих публікацій. Про Інтерфійсу він каже: „Особисто для мене такий проєкт був спробою створити слова, які мені потрібні в роботі. Саме тому, що я працюю з комп’ютерами та технікою, і було б прикро не мати можливості говорити про свою роботу рідною мовою”.

Свій канал „Сколормыйкош” у мережі TikTok (Сколормыйкош) М. К. оцінює як невдалий експеримент:

Ця платформа абсолютно відрізняється від, наприклад, YouTube. У мене були відео, які набирали 100 переглядів, були відео, які набирали 100 000 переглядів, але я чомусь не бачу в цьому користі. [...] Зараз я бачу, що не можу сприймати TikTok як платформу, на якій буду активно щось робити. Коломийки я через це не перестану співати, але, можливо, вони знайдуть собі інше місце.

Висновки

У дослідженні ми спробували представити діяльність блогера Михайла Лижечка, який веде власний канал на платформі „YouTube” під псевдонімом Мигаль Кушницький. Ми коротко схарактеризували його усне мовлення, яке він використовує на своєму YouTube-каналі. Ми дійшли висновку, що це культивована форма говірки села Кушниця Хустського району. Із лінгвістичного аналізу усних текстів і відповідей на надіслані запитання випливає, що М. К. свідомо культивує рідний діалект, вдумливо переймає або навіть створює відсутні слова на позначення нових і складніших реалій. М. К. переконаний, що на Закарпатті постане унормована форма русинської мови, але в усному публічному спілкуванні він має намір і надалі використовувати свою говірку.

На нашу думку, стратегія Мигалья – культивування рідної говірки – може стати початком розвитку нової мовної ситуації в Закарпатській області, коли місцеві говірки набудуть значно більшого функційного навантаження і частково вживатимуться також у публічному спілкуванні. Можливо, ми перебуваємо на початку процесу, який, зрештою, може призвести до мовної ситуації, відомої з німецькомовних кантонів Швейцарії чи з Норвегії, де діалекти мають високий престиж і використовуються не лише в родині та в рідному селі, але несуть функції, типові сьогодні в Україні (як і в більшості слов'янських країн) для літературної мови. Оскільки в закарпатських селах говірки є все ще дуже вітальними і носії часто пов'язують їх використання з певною (національною чи локальною) ідентичністю, саме Закарпаття має досить сильний потенціал для виникнення такої мовної ситуації. Очевидно, що сучасні погляди молодшої генерації русинів, представником якої є Михайло Лижечко, цілком вільні від москвофільських позицій, які характеризували частину русинської інтелігенції в минулому. Частина населення Закарпатської області, безперечно, має власну етнічну ідентичність, тобто є етно-мовною спільнотою, мовні права якої мають бути гарантовані на державному рівні.

Діяльність М. К. має передусім культурний, а не політичний характер. Водночас М. К. не відмовляється формулювати певні вимоги від імені карпатських русинів, які, безперечно, мають політичний вимір. Це офіційне визнання ідентичності та мови, підтримка видавничої діяльності та факультативного навчання русинської мови у школах. Русинська та українська ідентичності у розумінні М. К. не виключають одна одну, але етнічними русин і українець не сприймаються як синоніми.

Збереженню закарпатських говірок та унікальної мовної ситуації в Закарпатській області України сприяло б офіційне визнання карпатських русинів / руснаків національною меншиною та надання правового статусу місцевим мовним різновидам – наприклад, статусу регіональної мови в розумінні Європейської хартії регіональних мов або мов меншин (ECRML).

Невдалі заяви з минулого, зокрема й з пера лінгвістів, які пов'язували русинську ідентичність і спроби стандартизації закарпатського діалекту із політичним сепаратизмом та антидержавною діяльністю, безсумнівно, не пішли на користь збереженню унікальних місцевих говірок. Навпаки, вони створювали в суспільстві атмосферу, за якої діалектоносії перестають публічно вживати рідні говірки. Ми переконані, що сучасні намагання унормувати русинську мову на Закарпатті, культивуючи місцеві говірки, заслуговують на реабілітацію в наукових колах, особливо в мовознавстві.

БІБЛІОГРАФІЯ

Онлайн-джерела

- Интерфйса – *Интерфйса*. <https://interfyisa.com/>
Transliteracja: *Interfyisa*. <https://interfyisa.com/>
- ПКР – *Интернет портал карпатських Русинув*. <https://www.rueportal.eu/>
Transliteracja: *Internet portal karpatśkŷkh Rusynuv*. <https://www.rueportal.eu/>
- МК – *Мигаль Кушницький*. <https://www.youtube.com/@myhal-k>
Transliteracja: *Myhal Kushnytskŷi*. <https://www.youtube.com/@myhal-k>
- МК, 2020, квітень 18 – Мигаль Кушницький. (2020, квітень 18). *Carpatho-Rusyn polyglot | Чого я туй?* <https://www.youtube.com/watch?v=TMgVCCkP0co&t=13s>
Transliteracja: Myhal Kushnytskŷi. (2020, kwiecień 18). *Carpatho-Rusyn polyglot | Choho ia tui?* <https://www.youtube.com/watch?v=TMgVCCkP0co&t=13s>
- МК, 2020, грудень 27 – Мигаль Кушницький. (2020, грудень 27). *Кушниця: забытый слѡвник № 1*. https://www.youtube.com/watch?v=PuMJ3Smn4DE&list=PLWYGLRSUwpVFQe1J328_7qHQ7_4Vyj1af
Transliteracja: Myhal Kushnytskyi. (2020, grudziec 27). *Kushnytsia: zabŷtyi slovnyk № 1*. https://www.youtube.com/watch?v=PuMJ3Smn4DE&list=PLWYGLRSUwpVFQe1J328_7qHQ7_4Vyj1af
- МК, 2021, вересень 13 – Мигаль Кушницький. (2021, вересень 13). *Умелла ци умерла? Як того писати? | Карпаторусинська фонетика*. <https://www.youtube.com/watch?v=fJRYd3BIZR0>
Transliteracja: Myhal Kushnytskŷi. (2021, wrzesień 13). *Umella cy umerla? Iak toto pysaty? | Karpatorusynska fonetyka*. <https://www.youtube.com/watch?v=fJRYd3BIZR0>
- МК, 2022, квітень 6 – Карпатські русини в російсько-українській війні. Розмова з Мигалем Кушницьким (2022, квітень 6). *Твоя Підпільна Гуманітарка*. <https://www.youtube.com/watch?v=oDzPtaosh9s>
Transliteracja: Karpatski rusyny v rosijsko-ukrainskii viini. Rozmova z Myhalem Kushnytskym (2022, kwiecień 6). *Tvoia Pidpilna Humanitarka*. <https://www.youtube.com/watch?v=oDzPtaosh9s>
- МК, 2022, квітень 16 – Мигаль Кушницький. (2022, квітень 16). *Тко сьме такі? | Приказованя за ідентичности*. <https://www.youtube.com/watch?v=7BgHctcgEcY>
Transliteracja: Myhal Kushnytskŷi. (2022, kwiecień 16). *Tko sme taki? | Prykazovania za identychnosty*. <https://www.youtube.com/watch?v=7BgHctcgEcY>
- МК, 2022, травень 5 – Мигаль Кушницький. (2022, травень 5). *Говорити по кушницькы. Як ото?* <https://www.youtube.com/watch?v=eIPqn0kVxuo>
Transliteracja: Myhal Kushnytskŷi. (2022, maj 5). *Novoryty po-kushnytskŷ. Iak oto?* <https://www.youtube.com/watch?v=eIPqn0kVxuo>
- МК, 2024, березень 11 – Мигаль Кушницький. (2024, березень 11). *Чужі сьме у себе дома*. <https://www.youtube.com/watch?v=Scbj1ldvPWg>

- Transliteracija:** Myhal Kushnytskîi. (2024, marzec 11). *Chuzhi sme u sebe doma*. <https://www.youtube.com/watch?v=Scbj1ldvPWg>
- Отцюзнина – *Отцюзнина*. *Культурно-белетристичный журнал Закарпатського обласного научно-культурологічного общества им. А. Духновича и Русинського культурологічного клуба*. <https://otcuznyna.com/>
- Transliteracija:** *Ottsiuznyna. Kulturno-beletrystychnyi zhurnal Zakarpatskoho oblasnoho nauchno-kulturologichnoho obshchestva im. A. Dukhnovycha u Rusynskoho kulturologichnoho kluba*. <https://otcuznyna.com/>
- Равлюк-Турчиняк, М. (2023, липень 5). Лемківський акцент (accentus). *Общество про русинський розвій*. <https://rusynsociety.com/2023/07/05/lemko-accentuation/>
- Transliteracija:** Ravliuk-Turchiniak, M. (2023, lipiec 5). Lemkivskyi aktsent (accentus). *Obshchestvo pro rusynskyi rozvii*. <https://rusynsociety.com/2023/07/05/lemko-accentuation/>
- Сколومی́йкош – *Сколومی́йкош*. <https://www.tiktok.com/@kolomyiky/video/7399698639901314310>
- Transliteracija:** *Skolomyikosh*. <https://www.tiktok.com/@kolomyiky/video/7399698639901314310>
- УПРС – Універсальный пудкарпатський русинський стандарт. *Общество про русинський розвій*. <https://rusynsociety.com/rue/sre-standard/>
- Transliteracija:** Univerzalnyi pudkarpatskyi rusynskyi standart. *Obshchestvo pro rusynskyi rozvii*. <https://rusynsociety.com/rue/sre-standard/>
- Шипович, Ю. (2024, липень 3). Звідаємо інтелекцію. *Общество про русинський розвій*. <https://rusynsociety.com/rue/2024/07/03/zvidaeme-intelightsiyu-yuri-shipovich/>
- Transliteracija:** Shypovych Iu. (2024, lipiec 3). Zvidaieme inteligentsiu. *Obshchestvo pro rusynskyi rozvii*. <https://rusynsociety.com/rue/2024/07/03/zvidaeme-intelightsiyu-yuri-shipovich/>
- CJKNM PU, ÚRJĀ – *Centrum jazykov a kultúr národnostných menšín Prešovskej univerzity v Prešove. Ústav rusínskeho jazyka a kultúry. Študijné programy*. <https://www.unipo.sk/cjknm/hlavne-sekcie/akr/>
- ECRML – European Charter for Regional or Minority Languages (5. 11. 1992). *Council of Europe*. <https://www.coe.int/en/web/european-charter-regional-or-minority-languages>
- SRE – *Society for Rusyn Evolution*. <https://rusynsociety.com>

Джерела

- Алмашій, М. (2014). *Орфографично-орфоепичный словарь русинського языка*. Закарпатське обласне научно-культурологічне общество им. А. Духновича.
- Transliteracija:** Almashii, M. (2014). *Orfografychno-orfoepychnyi slovar rusynskoho iazyka*. Zakarpatskoie oblasnoie nauchno-kulturolohychnoie obshchestvo im. A. Dukhnovycha.

- Алмаший, М., Керча, І., Молнар, В., & Попович, С. (1999). *Материнський язык: писемниця русинського языка*. Общество Духновича.
- Transliteracija:** Almashii, M., Kercha, I., Molnar, V., & Popovych, S. (1999). *Materynskŷi iazyk: pysemnytsia rusynskoho iazyka*. Obshchestvo Dukhnovycha.
- Дзєндзелівський, Й. (1958–1993). *Лінгвістичний атлас українських говорів Закарпатської області УСРС. Лексика* (Т. 1–3). Ужгородський державний університет.
- Transliteracija:** Dzendzelivskŷi, I. (1958–1993). *Linhvistychnŷi atlas ukraïnskŷkh narodnykh hovoriv Zakarpatskoï oblasti USRS. Leksyka* (Т. 1–3). Uzhhorodskŷi derzhavnyi universitet.
- Капраль, М. (2017). *Русинський орфографічний словарь*. Вседержавное самосправованя і Русинський научный институт им. А. Годинкы.
- Transliteracija:** Kapral, M. (2017). *Rusynskŷi ortografichnŷi slovar*. Vsederzhavnoie rusynskoie samospravovania i Rusynskŷi nauchnŷi instytut ym. A. Hodynkŷ.
- Керча, І. (2007а). *Словник русинсько-руський*. ПоліПринт.
- Transliteracija:** Kercha, I. (2007а). *Slovnyk rusynsko-ruskŷi*. PoliPrynt.
- Керча, І. (2007б). Літературний язык. Пудкарпатська Русь. В Магочій, П. Р. (Ред.), *Русинський язык* (с. 115–146). Uniwersytet Opolski.
- Transliteracija:** Kercha, I. (2007б). *Literaturnŷi iazyk*. Pudkarpatska Rus. W Magochii P. R. (Red.) Rusynskŷi iazyk. Uniwersytet Opolski.
- Керча, І. (2012). *Словник русько-русинський*. ПоліПринт.
- Transliteracija:** Kercha, I. (2012). *Slovnyk rusko-rusynskŷi*. PoliPrynt.
- Мегела, А. (2014/2019). *Грамматика русинського (літературного) языка, Закарпатське областне научно-культурологічне общество им. А. Духновича*.
- Transliteracija:** Megela, A. (2014/2019). *Hramatyka rusynskoho (lyteraturnoho) iazyka*. Zakarpatskoie oblastnoie nauchno-kulturolohychnoie obshchestvo ym. A. Dukhnovycha.
- Панько, Ю., & Ябур, В. (1994). *Правила русинського правопису*. Русинська оброда.
- Transliteracija:** Panko, Yu., & Iabur, V. (1994). *Pravyla rusynskoho pravopysu*. Rusynska obroda.
- Плішкова, А., Копорова, К., & Ябур, В. (2019). *Русинський язык. Комплексний опис языковой системи в контексті кодифікації*. Vydavateľstvo Prešovskej univerzity.
- Transliteracija:** Plishkova, A., Koporova, K., & Iabur, V. (2019). *Rusynskŷi iazyk. Kompleksnŷi opys iazykovoï sistemy v konteksti kodifikacii*. Vydavateľstvo Prešovskej univerzity.
- Плішкова, А., Копорова, К., Ябур, В., Цітрякова, З., & Голубкова, М. (2019). *Правила русинського правопису з орфографічним і граматичним словником*. Vydavateľstvo Prešovskej univerzity.
- Transliteracija:** Plishkova, A., Koporova, K., Iabur, V., Citriakova, Z., & Holubkova, M. (2019). *Pravyla rusynskoho pravopysu z ortografichnŷm i gramatichnŷm slovnykom*. Vydavateľstvo Prešovskej univerzity.

- Плішкова, А., Копорова, К., Ябур, В., Цітрякова, З., & Голубкова, М. (2021). *Правила русинської висловності з ортоепічним словником*. Видавельство Пряшівської університи.
- Transliteracija:** Plishkova, A., Kororova, K., Iabur, V., Citriakova, Z., & Holubkova, M. (2021). *Pravyla rusynskoi vÿslovnosti z ortoepichnym slovnykom*. Vÿdavatelstvo Priashivskoi univerzity.
- Чорій, Ю. (2013–2016). *Словарь русинського языка* (Т. 1–5). ТОВ „ІВА”.
- Transliteracija:** Chorii, Iu. (2013). *Slovar rusynskoho iazyka* (Т. 1–5). TOV „IVA”.
- Ябур, В., & Плішкова, А. (2009). *Сучасний списовний русинський язык*. ПУП, ІРЯК.
- Transliteracija:** Iabur, V. & Plishkova, A. *Suchasnyi spysovnyi rusynskiy iazyk*. PUP, IRIAK.
- Ябур, В., Плішкова, А., & Копорова, К. (2015). *Грамматика русинського языка*. Видавельство Пряшівської університи.
- Transliteracija:** Iabur, V., Plishkova, A., & Kororova, K. (2015). *Gramatika rusynskoho iazyka*. Vÿdavatelstvo Priashivskoi univerzity.
- Раňко, J. (2012–2015). *Slovensko-rusinsky slovník* (Т. 1–2). Rusínska obroda na Slovensku.

Література

- Белей, Л. (2017). „Русинський” сепаратизм: націєтворення *in vitro*. Tempora.
- Transliteracija:** Belei, L. (2017). „Rusynskiy” separatyzm: natsietvorennia *in vitro*. Tempora.
- Ванько, Ю. (2008). Формованя койне з літературних штандартів. В А. Плішкова (Ред.), *Русинський язык меджі двома конгресами* (сс. 15–24). Світовий конгрес Русинів, ІРЯК.
- Transliteracija:** Vanko, Iu. (2008). Formovania koine z literaturnÿkh shtandartiv. V A. Plishkova (Red.), *Rusynskiy iazyk medzhi dvoma kongresamy* (ss. 15–24). Svitovÿj kongres Rusyniv, IRIAK.
- Копорова, К. (Ред.). (2018). *20 років високошкольської русиністики на Словакії*. ПУП, ІРЯК.
- Transliteracija:** Kororova, K. (Red.). (2018). *20 rokov vÿsokoshkolskoi rusynistiky na Slovakii*. PUP, IRIAK.
- Магочій, П. Р. (2018). Кодифікачний процес русинського языка: досягнутя і новы задачи. У К. Копорова. (Ред.). *20 років високошкольської русиністики на Словакії* (сс. 43–66). ПУП, ІРЯК.
- Transliteracija:** Magochii, P. R. (2018). Kodifikachnyi protses rusynskoho iazyka: dosiahnutia i novÿ zadachi. U K. Kororova (Red.). *20 rokov vÿsokoshkolskoi rusynistiky na Slovakii* (ss. 43–66). PUP, IRIAK.
- Німчук, В. (1961). Словотвір числівників у верхньонадборжавських говірках. У Ф. Жилко (Ред.). *Діалектологічний бюлетень*. Вип. 8. (сс. 44–56). Видавництво АН УРСР.

- Transliteracija:** Nimchuk, V. (1961). Slovoťvir chyslivnykiv u verkhnonadborzhavskykh hovirkakh. W F. Zhyľko (Red.). *Dialektolohichniy biuleten. Ўпр. 8.* (ss. 44–56). Vydavnyctvo AN URSSR.
- Німчук, В. (1963). Ступенювання у верхньонадборжавських говірках. У В. Коломієць (Ред.). Питання граматики і лексикології української мови, (сс. 17–29). Видавництво АН УРСР.
- Transliteracija:** Nimchuk, V. (1963). Stupeniuvannia u verkhnonadborzhavskykh hovirkakh. W V. Kolomiieec (Red.). Pytannia hramatyky i leksykolohii ukrainsoi movy (ss. 17–29). Vydavnyctvo AN URSSR.
- Німчук, В. (2015). Причинки до закарпатського діалектогенезу. У В. Мойсієнко (Ред.), *Український глотогенез. Матеріали міжнародної наукової конференції* (сс. 20–38). ЖДУ ім. Івана Франка, Полісся.
- Transliteracija:** Nimchuk, V. (2015). Prychynky do zakarpatskoho dialektohenezu. W V. Moisiienko (Red.), *Ukrainskyi hlotohenez. Materialy mizhnarodnoi naukovoї konferencii* (ss. 20–38). ZhDU im. Ivana Franka, Polissia.
- Німчук, В. (2017). Ще раз про „Русинський язук“ і збереження діалектного середовища. *Українська мова*, 3, 15–24.
- Transliteracija:** Nimchuk, V. (2017). Shche raz pro „Rusynskŷi iazŷk“ i zberezhennia dialektnoho seredovshcha. *Ukrainska mova*, 3, 15–24.
- Панькевич, І. (1938). *Українські говори Підкарпатської Русі і сумежних областей. Звучня і морфологія. Sbor pro výzkum Slovenska a Podkarpatské Rusi při Slovanském ústavu v Praze.*
- Transliteracija:** Pankevych, I. (1938). Ukrainski hovory Pidkarpatskoi Rusy i sumezhnykh oblastei. Zvuchnia i morfolohiia. Sbor pro výzkum Slovenska a Podkarpatské Rusi při Slovanském ústavu v Praze.
- Čižmárová, M. (2014). Jazyková situácia na severovýchodnom Slovensku v povojnovom období (po r. 1945). *Slavica Slovaca*, 49(1), 58–64.
- Крál'ová, Ё. (2022). Špecifické problémy jazykovej a národnej sebareflexie Rusínov na Slovensku v duchu sčítaní obyvatel'ov, bytov a domov v rokoch 1991–2021. W K. Koporová (Red.) *Studium Carpatho-Ruthenorum* (ss. 35–48). Vydavateľstvo Prešovskej univerzity.
- Rychlík, J., & Rychlíková, M. (2016) *Podkarpatská Rus v dějinách Československa 1918–1946*. Vyšehrad (2nd ed.).
- Švorc, J. (2007). *Zakletá zem* (Trans. Miroslav Ottomanský). Lidové noviny.
- Tichý, F. (1938). *Vývoj současného spisovného jazyka na Podkarpatské Rusi*. Sbor pro výzkum Slovenska a Podkarpatské Rusi při Slovanském ústavu v Praze.
- Wood, J. (2024). Shifts in digital media usage before and after the pandemic by Rusyns in Ukraine. *Language Vanguard*. <https://doi.org/10.1515/lingvan-2023-0156>.

**Cultivation of Transcarpathian Dialects on the Internet
in the Context of Efforts to Standardise the Rusyn Language:
The Language Strategies of Myhal Kushnytskyi**

This study examines current efforts to cultivate and standardise Transcarpathian dialects online, focusing on the activities of blogger Mykhailo Lyzhechko, known as Myhal Kushnytskyi, who manages a YouTube channel and the Interfyisa website. The aim of the research is to characterise the language strategies Lyzhechko employs to engage his audience, with a focus on how he adapts the dialect to convey complex and specialised topics. Using an analysis of published videos and insights from a questionnaire sent to the author, we explore his linguistic and identity perspectives, as well as his role in the broader movement to standardise the Rusyn language. We conclude that his efforts are quite innovative within the Rusyn movement, potentially elevating the prestige of local dialects and promoting their use in public communication. This approach appears to hold significant potential for the Transcarpathian region.

Keywords: Transcarpathian dialects, dialects on the Internet, Carpatho-Rusyns, language standardisation, Myhal Kushnytskyi.